

บทนำ

หลังจากที่ประเทศไทยได้มีการบังคับใช้พระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 เพื่อรับรองสิทธิการรับรู้ข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานของรัฐ ประชาชนก็สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการได้มากขึ้น ทำให้สามารถตรวจสอบการใช้อำนาจของหน่วยงานและเจ้าหน้าที่ของรัฐได้มากขึ้น ซึ่งโดยทั่วไปหน่วยงานที่ครอบครองข้อมูลข่าวสารมากที่สุด คือ หน่วยงานที่อยู่ในฝ่ายบริหาร แต่ก็มีข้อมูลบางส่วนที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลของหน่วยงานอื่นที่มีได้อยู่ในฝ่ายบริหาร เช่น องค์การนิติบัญญัติหรือรัฐสภา องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งมีปัญหว่าองค์กรเหล่านี้ หรือข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลขององค์กรเหล่านี้ต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หรือไม่ เนื่องจากพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มิได้มีบทบัญญัติที่กำหนดให้องค์กรดังกล่าวเป็นหน่วยงานของรัฐที่ต้องอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ทำให้องค์กรที่กล่าวถึงนี้ปฏิเสธไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลข่าวสารให้แก่ผู้ยื่นคำขอโดยอ้างว่ามีได้อยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 ดังจะเห็นได้ในหลายกรณีที่รัฐสภาไม่ว่าจะเป็นวุฒิสภา หรือสภาผู้แทนราษฎร รวมถึงองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ เช่น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง ปฏิเสธไม่เปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่มีผู้ร้องขอ ซึ่งทำให้ประชาชนไม่สามารถตรวจสอบข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลขององค์กรเหล่านี้ได้

นอกจากนี้ยังมีประเด็นปัญหาที่ต้องพิจารณาอีก คือ ปัญหาเกี่ยวกับสภาพบังคับของคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่สั่งให้รัฐสภาและองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญเปิดเผยข้อมูลข่าวสารตามที่มีการร้องขอ แต่องค์กรเหล่านี้ไม่ปฏิบัติตาม ซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารไม่สามารถบังคับได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 มิได้มีบทบัญญัติเกี่ยวกับมาตรการบังคับ ทำให้เกิดปัญหาในการบังคับการให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนเห็นว่าควรทำการศึกษาว่ารัฐสภาและองค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญหรือข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในความครอบครองหรือควบคุมดูแลขององค์กรทั้งสองควรอยู่ภายใต้บังคับของพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 หรือไม่ ภายใต้เงื่อนไขใด และมีแนวทางแก้ไขปัญหากับสภาพบังคับของคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างไร

การศึกษาวิจัยในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นการวิจัยเอกสาร โดยการศึกษาจากหนังสือ คำ
วินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร บันทึกความเห็นของคณะกรรมการ
กฤษฎีกา กฎหมาย และเอกสารอื่นๆที่เกี่ยวข้องทั้งของประเทศไทยและต่างประเทศ